

NARODNI GOSPODAR

GLASILO GOSPODARSKE ZVEZE.

Člani Gospodarske zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krone na leto; za pol leta dve kroni;
za četrt leta eno krono; posamne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 143.

V Ljubljani, 25. septembra 1902.

Poštno-hran. št. 849.872

Kmetijstvo.

Poljedelstvo.

Kakšen kraj je pripraven za
hmelj?

—o—

Na katere činitelje se je treba ozirati, kadar izbiramo pokrajino za hmeljsko rastlino, to smo povedali deloma že v prejšnji razpravi z naslovom „Kako vplivajo razni činitelji na hmeljsko rastlino“.

Kar zadeva toploto, je za hmelj pripravna vsaka pokrajina, ki leži med onimi mejami (širinskimi in dolžinskimi), katere smo naveli kot meje razširjenja hmeljske rastline — izvzete so le višine nad 600 m nad morjem. Res, da se sadi hmelj tudi severno in južno teh pokrajin, vendar pa trpi dobrota blaga. Severno od omenjene meje ne zadošča več gorkota v jeseni, ker premalo časa trpi, marsikako leto pozebejo rastline, pa tudi v ugodnejših letinah sad popolnoma ne dozori; bolj južno od označenih meja pa škoduje prevelika toplota, še bolj pa — in to velja posebno o ogerški nižavi — razdelitev toplote in padavin. Slednjič se tudi zdi, da hmeljniki v pokrajinah z obmorskim podnebjem močneje trpe po strupenih rosah nego drugi. To se da sklepati vže iz zadr-

žanja hmeljskih vrtov v nizko ležečih, vlažnih pokrajinah, ali onih, ki leže v gorah v neposredni bližini gozdov nasproti tej bolezni, sledi pa to tudi iz raznih poročil, če tudi se ne da s številkami do pičice natančno dokazati.

Večjo pozornost nego množina toplote pa zasluži spreminjanje temperatur; kraji z močno izpremenljivo toplino so menj pripravi za hmelj, v obče so torej večje ravnine ravno tako malo pripravne, kakor ozke doline v visokih gorah in med dolinami zopet so one proti severu ležeče menj ugodne nego one od vzhoda proti zahodu. Najugodnejša so slabo valovita tla, gričevje ali rob kake ravnine ob vznožji kakega predgorja, ki leži proti severni strani, slednjič tudi doline v sredogorji. Ako se ozremo po svetu in poiščemo najboljše hmeljeve kraje, najdemo v resnici, da ima gričnat svet vedno prednost, to vidimo na Češkem v Žatcu, Michelovu itd. to vidimo na Bavarskem v Spaltu, v Halertavi, na Angleškem v Kentu, v Ameriki v Waterwille in Cooperstovnu, na drugi strani pa naletavamo zopet na malovrednejši produkt v hmeljnikih po ravnini (pruska marka) ali v dolinah mej visokimi gorami (Tirolsko).

Kar zadeva množino padavin, so pokrajine v gori začrtanem

pasu vse pripravne za hmeljarstvo. Čim več je padavin, toliko lažji in rahlejši mora biti zemlja, dočim so v bolj suhih krajih nekoliko težja tla boljša. Razdelitev padavin ni povsodi enako ugodna in v tem oziru se ima pri presojevanju kakega kraja ozirati na to, kar smo vže preje rekli o najboljši razdelitvi (glej št. 17 „Nar. Gosp.“).

Za finost arome je brezpogojno škodljiva stoječa mokrota. Vendar pa taka zemlja za pridelovanje še ni popolnoma izgubljena, ako je sicer ugodno sestavljena, treba le skrbne odjave vode ali drenaže. Če je pa taka zemlja še neugodno sestavljena, zelo humozna ali če je močvirna zemlja, potem nikakor ni sposobna za hmelj, ker proizvaja neskljenjene in frfraječe kobulje brez prave arome. Taka zemlja da sicer obilen pridelek, toda malovreden hmelj s slabo aromo in z nepriljubljenimi, slabo raščenimi, odprtimi kobulji.

Kakor prevlažna tla niso za hmelj, ravno tako se tudi ne sme saditi v popolnoma nezvezno, suho zemljo, rahla peščena tla niso za hmelj in sicer toliko menj, čim bolj suho in toplo je podnebjje; popolnoma nesposobna je prodnata zemlja.

Močvirnat in humozen, peščen in prodnat svet je torej za hmelj nesposoben. Ostaja nam še izbor

med glinastim, ilovnatim, lapor-natim in vapnenim svetom. To so vse zemlje pripravne za hmelj, zadnja, namreč vapnena zemlja seveda ne v čisti obliki, ker bi bila kot taka presuha in prevroča, pač pa, ako je primešane neko-liko gline ali peska, kot glinasti lapor. Zelo dobra zemlja za hmelj, ki jo cenimo tudi za druge sa-deže, je mila glina, to je zemlja v kateri je precej (30—40%) gli-nastih obstojin, drugo pa pesek in nekoliko apna. Še boljše je, ako je peska nekoliko več, glina pa stopi nekoliko v ozadje (20—30%), pri tem je sicer pridelek nekoliko manjši, zato pa kakovost toliko boljša. Take peščene glne so ravno tako, kakor tudi peščeni lapor zelo dobre zemlje za hmelj.

Hmelj potrebuje globoke zem-lje, zato so naplavljenе zemlje prav dobro došle; pri teh se mo-ramo pa vedno ozirati tudi na nižje plasti. Po načinu, kako te zemlje nastajajo, je umevno, da je spodnja plast lahko drugače ustvar-jena, kakor skorja. Želeti je sicer, da je spodnja plast podobna skorji, vendar neobhodno potrebno to ni. Potrebno je le, da ima tudi spod-nja plast dovolj redilnih snovij v sebi, drugo presojevanje glede na važno točko, kako drži spodnja plast vodo in kako jo oddaja, se vrši po istih načelih, ki veljajo za zemeljsko skorjo. Treba je pa vpoštevati tudi razmerje skorje do vode.

En pogled na zemlje onih po-krajin, ki proizvajajo dober hmelj, nam zopet pokaže, da so te zem-lje vseskozi le one imenovanih vrst.

Spalt prideluje svoj hmelj na ilovnatem svetu, ki ima veliko peska, Žatec na peščeni ilovici in peščeni glini, Halertava na laporji, Tetnang na ilovnatem laporji, Waterwille na peščeni ilovici. Na-sprotno pa ga sadi pruska stara marka na šoti in močvirnati pe-ščini, belgijska kampina na skoro golem pesku.

Vse kar smo rekli o najpri-mernejši množini dveh činiteljev toplote in vode v njihovem sode-lovanji z zemljo, bi se dalo naj-lepše potrditi, ako bi sestavili do-tične razmere skupaj iz nekate-rih za hmeljarstvo najugodnejših krajev.

Da pokažemo, kako se imajo taka opazovanja sestaviti, smo tu privzeli opazovanja, ki jih je iz-vršil že l. 1886. C. Kraus.

Ta opazovanja veljajo za oko-lico spaltsko:

Toplina v stopinjah C	april	maj	junij	julij	avgust
srednji maksimum . . .	12.9	17.1	19.1	22.9	23.9
najvišja temperatura . .	20	28.5	26	34	10
srednji minimum . . .	2.1	4.6	9	10.8	11.2
najnižja toplina . . .	3	4	4	5	5
sredina	7.5	10.8	14.1	16.9	17.6
višina dežja v mm . .	33.2	35.7	181.3	59.2	60.8

Ako te podatke presoјamo v luči gorenjih razmotrivanj o naj-boljši porazdelitvi topline in pada-vin, jih moramo spoznati kot hmelju ugodne. Normalne razmere te pokrajine so pa še ugodnejše, kajti l. 1886. je bilo precej nena-vadno, odtodi preveliko dežja v juniju v zvezi z nekoliko prenizko temperaturo. Neugodni pomladni mrazovi, ki so izraženi v najnižji majevi temperaturi (-4°C) niso nikaka za ta kraj značilno slaba prikazen, ker so vsem evropskim pokrajinam, ki se pečajo s hme-ljarstvom, lastni.

Mlatilnica na vratilo.

Ker se z ročno mlatilnico v gospodarstvu skoro nič ne prihrani in se pri nji človek preveč muči z vrtenjem, je veliko bolj pametno, da prepustimo vrtenje mlatilnega stoja onim, ki so zato vstvarjeni, naši živini.

V ta namen potrebujemo vra-tilo ali vitelj (nemški gepel).

Vratilo je priprava, ki pretvori počasno stopajoče gibanje delavnih živalij v urno se vrteče gibanje gonilnega valjca pri delav-nem stroju. Za gonitev mlatilnih strojev rabimo trdno stoječe (fiksne) ali pa prenašljive vitlje in sicer za 2, 6, 8 volov ali konj ležeča, za 1—4 živali pa stoječa (po-končna) vratila.

Pri ležečem vratilu so živali vprežene na 3—4 m dolgih debe-

lih drogovich in njihovo premikanje se prenaša pri ležečem vratilu s pomočjo stožčastih in čelnih kole-sec in z zveznim vretencem, ki je večji del preskrbljen z 1 do 2 Hook-ejevima univerzalnima člen-koma. Nad zveznim vretencem stopajo živali, vendar pa naj ima to vretence (železna štangа med vratilom in strojem) več ležišč, da se ne drgne po tleh in tako celo stvar še bolj obteži. Tudi naj bo vratilo toliko vdeleno v zemljo, da pride zvezno vreteno čisto blizo tal, tako blizo, da se ravno ne drgne.

Pri stoječem ali Pinetovem ali slopovem vratilu pa prenaša gi-banje z jermenom, pod katerim stopa vprežna živina.

Vratila so jako različna in jih je v okviru vže navedene razde-litve skoro nebrojno vrst.

Priljubljena so dandanes zla-sti varstveno vratilo za 1—4 konje,

ki stane za 1—2 konja s 330 kg 200 kron, za 2—4 konje pa tehta 365 kg in se dobi za 240 kron (pri Schneider & Verovšek). Glej sliko 1.

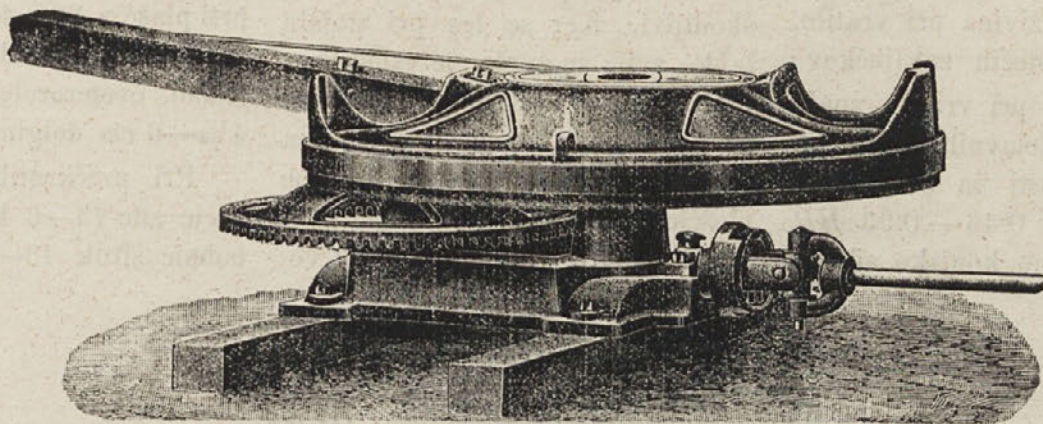
Vedno prihajajo bolj v rabo tudi zvončna vrtila (slika 2.), ki se dobijo tudi za najrazličnejše sile, ki so na razpolago našim gospodarjem.

banju različno smer, tedaj vzamemo na pomoč različna posredovalna stojala.

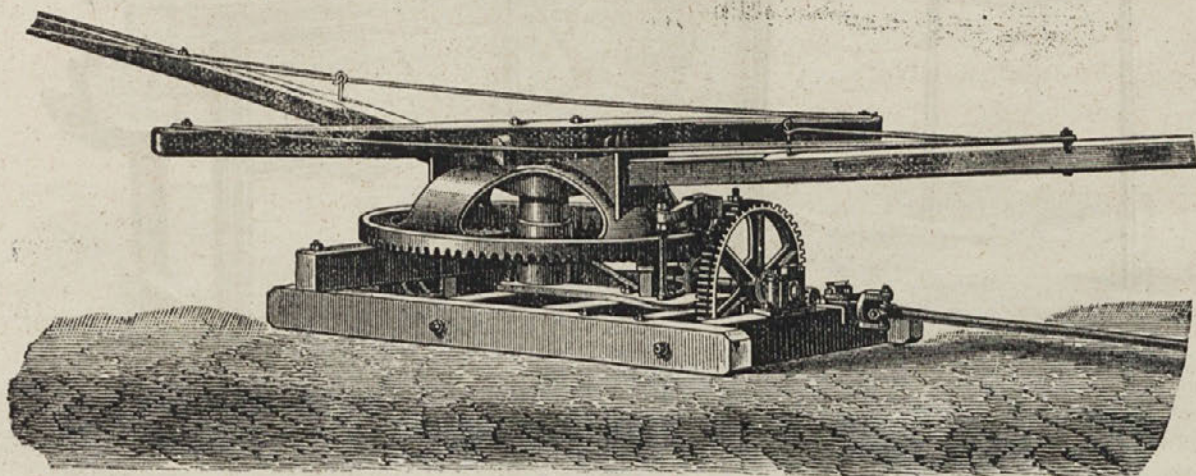
Taka nam kažeta sliki 3. in 4. Slika 3. nam predločuje posredovalno stojalo, ki se rabi pri raznih strojih, tudi mlatilnicah, na jermen. Tu so kolesa štirikrat prestavljena, vse skupaj tehta okrog 65 kg in stane 70 K.

Posredovalno stojalo (slika 4.) se pa rabi pri onih strojih, ki jih ne goni jermen, ampak naravnost železni drog vrtila. Rabi se tudi, kadar je treba, da se stroj na drugo stran vrti ali da hitreje teče. Teže ima to stojalo okoli 40 kg, je $1\frac{1}{2}$ —2krat prestavljeno in stane 36 kron.

Prenašanje živalske sile z jer-

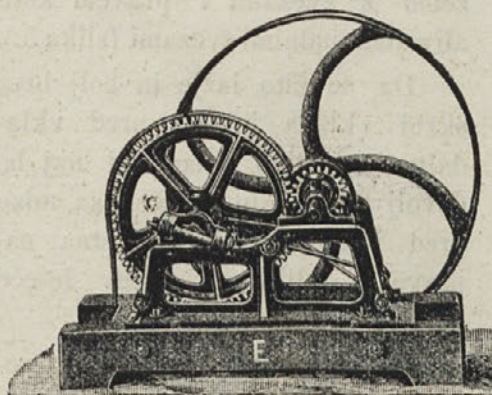
Slika 1.

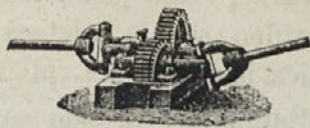
Slika 2.

To vrtilo stane za enega konja 200 kron in tehta 330 kg, za dva konja (400 kg teže) stane 40 kron več, za 2—3 konje stane 312 kron in tehta 590 kg; vse te tri vrste imajo 36 kratno prestavo, zvončno vrtilo za 3—4 konje pa je prestavljeno 43krat, tehta kakor prejšnje tudi 590 kg in stane 325 kron.

Ako hočemo prestavo pomnožiti, to se pravi dobiti pri delavnemu stroju večjo hitrost, ali če hočemo prenos sil razdeliti, če bi namreč radi z enim vrtilom gonili dva ali več bolj lahkih strojev, če hočemo dati prenešenemu gi-

Slika 3.

Slika 4.

meni, ki gonijo bobново vreteno ima to prednost, da jermen odskoči, ako nastane v mlatilnem stroju kaka zapreka, če se na pr. preveč ulož in če pride notri kak les ali kaj drugega. Da se pri prestavah z zobatimi kolesi obvarujemo škode s polomom, vdevamo pri vrtilu, posredovalnem stojalu ali pri delavnem stroju samem posebno spenjačo, ki enostranski deluje in se sama sebe sproži. Ta spenjača dovoljuje, da se more v slučaju, če bi se vrtilo nenadoma ustavilo, mlatilni stroj z nabrano živo silo vrteti naprej.

Pri velikem prestavnem razmerji, ki je potrebno, da se da mlatilnemu bobnu zadostno število obratov (tur), je tudi obraba zobatih koles znatna. Prenašalno vreteno (transmisija) se zasuče na minuto po 55—80krat, ali v času, ko pride živina enkrat na okoli po 40, 47—52krat.

Ako se ozremo še po tem, kako se izrabi živina pri vrtilu, pridemo do sledečih zaključkov:

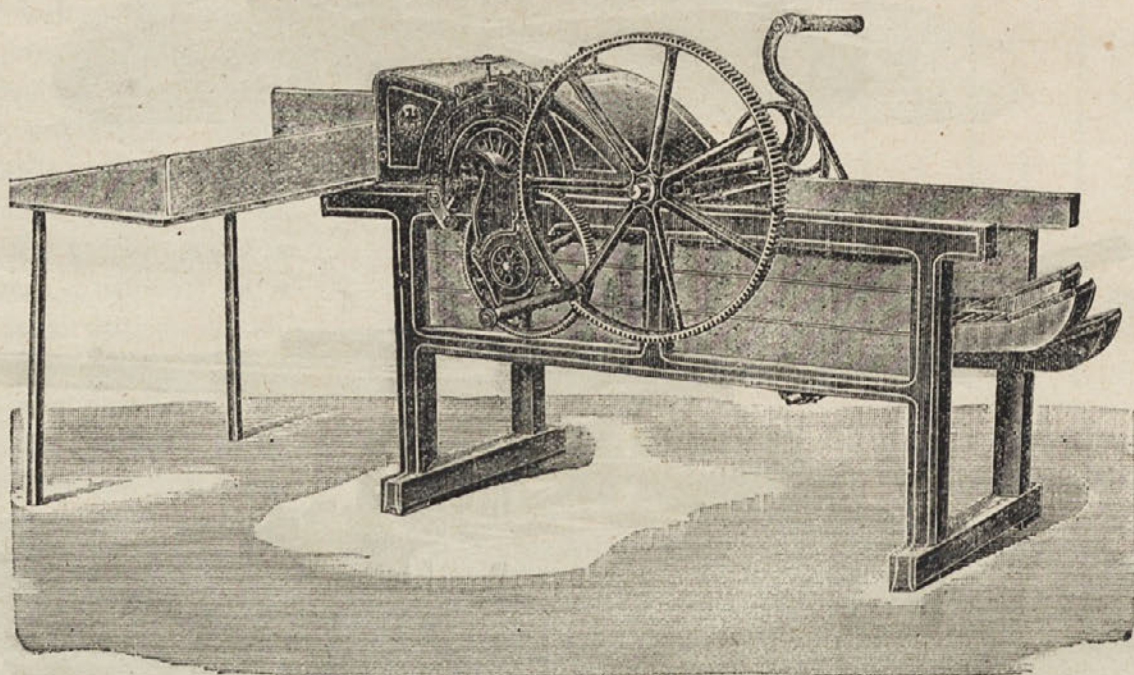
Delo konja pri vrtilu znaša v osmih (8) delavnih urah pri 50—60 m hitrosti in 38—76 kg vlečne sile ca. 0.46—0.93 HP. (HP pomenja eno konjsko silo ali

tančnejše po mlatilnicah na vrtilo kot takih.

Stojalo (frame, izgovori frem) pri mlatilnem stroju je iz lesa ali iz železa. Vsaka snov ima svoje dobre in slabe strani. Pri železnem stojalu mlatilno vreteno leži veliko bolj varno, ako je pa frem lesen, so pa zopet neizogibni sunki vsled večje prornosti lesa menj škodljivi. Ker se les pri stojalu lahko zvije in zvrže, je vsled tega tako ležišče nesigurno; temu se pa da deloma odpomoči s tem, da se vloži v ležišča posebne ležiščne ploščice. Da se posamezni deli stojala dobro drže skupaj, jih ve-

stoji pa ta aparat pri klinasti mlatilnici za manjše sile (za 1 do 4 konje) iz 45—75 cm širokega mlatilnega bobniča, ki ima kake 35 cm v premeru. Nad tem bobničem (le redko pod njim) leži ozek mlatilni plašč. Vse skupaj mlatilni bobnič s plaščem vred je mlatilna košara. Zaprti ali odprti bobnič je nasajen z 32—48, zaprti plašč z 30—46, ožje stoječimi, radialnimi ali nekoliko nazaj stoječimi, čveterorobotimi, kovanimi, $4\frac{1}{2}$ —6 cm dolgimi klini.

Pri prečkastih mlatilnicah za večje sile (3—6 konj) je mlatilni bobnič širok 45—150 cm ter ima

Slika 5.

75 kilogrammetrov; to je ona moč, ki vzdigne breme 75 kg v eni sekundi 1 m visoko.)

Delo vola znaša pri 35—40 m hitrosti in 40—70 kg vlečne sile okroglo 0.33—0.60 HP; od te sile izkoristi delavni stroj pri 2 parih kolesec 70—80 %, pri 3 parih koles samo 60—70 %. Dočim pri nas rabimo izključno vrtila, pri kojih stopa živina v krogu na okoli, rabijo po Ameriki in po Francoskem stopalna vrtila, pri katerih se res porabi veliko manj prostora, zato so pa toliko bolj surova.

Ozrimo se sedaj nekoliko na-

žemo z zvezami v pravem kotu ali z diagonalnimi zvezami (slika 5.).

Da se žito lažje in bolj brez skrbi vklada imamo pred vkladno odprtino mizo, ki naj bo dovolj velika in precej za mizo pred bobničem je varnostna naprava v obliki na pošev ležeče deščice iz lesa ali kositra.

Da zabranimo prehudo drgnenje in da kolesa ne teko vroče, mora stati mlatilnica popolnoma vodoravno, zato je dobro, ako je v mlatilno stojalo vdelana vodna tehtnica in svinčenka (plajba).

Mlatilni aparat sam naj leži v stojalu kolikor mogoče nizko. Ob-

45—60 cm v premeru; obstoji pa iz vodoravnega, jeklenega ali kovno-železnega vretena, iz pestnih vencev in iz 4—8 na te privitih udarjalnih prečk. Te prečke so ali gladke ali poševno narebane, da se s tem poveča površina in tako doseže čistejša mlačev.

Privite so na podlage iz jesenovega lesa in da ne odletavajo trščice, je vse obdelano še z železnimi šinami. Ker se pri teh mlatilnicah mlatilni bobnič vrti z veliko hitrostjo, 800—1200 tur v minuti, zato morajo biti vdarjalne prečke ne samo vse enako težke, ampak morajo biti tudi vse enako

oddaljene od bobnovega vretena in naj bodo na pestinih vencih kolikor se da varno pritrjene.

Bobnič je $\frac{1}{3}$ — $\frac{3}{5}$ svojega obsega obdan od mlatilnega plašča, ki se da razdeliti na 2 ali 3 dele in ki stoji od bobniča skoro koncentrično proč. Plašč obstoji iz palčic, ki so podobne vdarjalnim prečkam in ki so druga od druge toliko oddaljene, da more izmlačeno zrnje padati med njimi skozi, ne pa slama in klasje, kar zabranja skozi potegnjena, paralelna žica.

Omlačena roba pride, potem ko je prestala ognjeno preskušnjo med groznim zobovjem bobnice in plašča, vsa srdita s strelovito hitrostjo na dan. Pot ji kaže pri najenostavnejši mlatilnici priprosta poševna deska, na kateri slama pomešana z zrnjem drči iz stroja na tla.

Ako že napravljamo mlatilnico, je bolj pametno vzeti ono, ki nam prihrani najmanj eno osebo za otresanje slame, to je mlatilnico s slamotresnikom, ki jo vidiš na podobi 5.

Slamotresnik obstoji tukaj (na desni strani slike) iz korita in treh čolničkov, ki se zvrstoma urno premikajo naprej-navzgor, nazaj-navzdol; ta slamotresnik spusti zrnje na tla (ki se mora ze zrehtati), slamo pa poriva proti koncu čolničkov naravnost v naročje odjemalca, ki stoji na koncu in dela iz slame otepe.

Ta stroj s slamotresnikom ima bobnič širok 46 cm, tehta okoli 260 kg in stane 220 K; če ima kdo mlatilnico brez slamotresnika od preje, pa bi si rad napravil še slamotresnik, da prihrani otresanje, dobi lahko slamotresnik zase, kateri se da pritrditi k vsaki mlatilnici (stane 64 kron).

Popolnoma dovršena in za večje kmetije najboljša je pa mlatilnica na jermen s slamotresnikom in rešetom za klasje (marka E S S pri Schneider & Verovšek.) Ta mlatilnica nima zobatih koles, ampak je moč prenešena z jer-

meni, vsled tega gredo lažje in tiho, rabijo se večinoma pri višje ležečih podeh in imajo medena ležišča.

Vendar pa to, kar smo rekli o otresalniku in klasnem rešetu vse spada vže k sestavljeni mlatilnici, o kateri se nameravamo drugikrat podrobneje pogovoriti.

Za ravnanje z vsemi mlatilnimi stroji veljajo ta-la določila:

1.) Predno začneš mlatiti, morajo vsi deli mlatilnice, zlasti plašč pravilno ležati. Mlatilni plašč mora, ako hočemo doseči največji uspeh stati toliko proč od bobniča, da bi bila mlačev takoj nečista, ako bi se plašč le za spoznanje še bolj oddaljil.

Zato postavljamo ob začetku mlačve navadno plašč nekoliko bolj daleč od bobniča, kot je potreba in ga mej mlačvijo vedno bolj približujemo s pomočjo vijakov, dokler ne dobimo popolnoma pravilne, čiste mlačve.

Približno mora biti oddaljena brana (plašč) od bobniča v mm za pšenico, rž, in ječmen, zgoraj 30—40, v sredi 15—25, spodaj 7—12, za oves, zgoraj 36, v sredi 15, spodaj 6, za grah, grašico in ajdo, zgoraj kolikor moč daleč, v sredi 30—40, spodaj 15—20, za ogršico, zgoraj kolikor moč daleč, v sredi 40—80, spodaj 20—50, za travo in deteljo, zgoraj 15—20, v sredi 5 do 10, spodaj 4—6.

2.) Snopje se sme začeti skladati šele takrat, kadar bobnič leti s svojo polno hitrostjo, kar se lahko spozna po višini tona.

3.) Posebne pozornosti in rekel bi spretnosti (ni vsak človek za to) je treba za skladanje. Popreje je treba odstraniti povresla. Vлага naj se tako, da pride klasje naprej, za njimi pa steblovje, kar se da v enakomernih debelih legah; ako se stikajo v stroj kar debeli šopi, se stroj na encm mestu vedno maši in kvari, na drugih mestih pa prazno teče. S tem se stroj zelo obteži.

Tudi mora biti vlagatelj zato spretna oseba, da stroj neprenehoma dela in živina ne hodi zastoj na okoli, pa tudi zato, da se stroj z neenakomernim vkladanjem ne suje in živina s sunki ne trpinči brez potrebe.

Zelo priporočamo tudi 1.2 m dolg varnostni jermen, ki brani, da vlagatelj ne more z roko bližje do bobniča nego 10 cm. Najnapejše in najbolj vroče ter prašno delo pri mlatilnici je zame vlaganje; zato rabim vedno, kadar me doleti sreča, da moram v prašno vojsko ječmenove ali pšenične ali druge mlačve, posebno prašno masko (dobra je tudi, če že ne zoper prah, pa vsaj zoper hudo bijoče zrnje, navadna čebelarska kapa) ali naočnico. (Tako dobiš pri Alojziju Schopper, Lipsko za 3.23 K). S tako kapo si varujemo dragocene oči in nos in usta in pljuča strupenega praha, ki krajša vže tako kratko človeško življenje.

4.) Za službo pri stroju mora biti dovolj ljudij, ki imajo skrbeti za to, da je vedno dovolj odvezanega žita na vlagalni mizi in da se izmlačena slama sproti urno spravlja na svoje mesto.

Živinoreja.

Koza.

Pa visoka je gora, — Pa kozel smrdi, pravi narodna-nerodna.

Ta pa ta, — si bo kdo mislil, o kozi nam hoče pisati in jo najbrže proslaviti do devetih nebes, da bi lepo poprodali mi kmetje svojo govedo in konje in napolnili hleve z omenjenim kužnim blagom, kakor je tako milo opeva razposajena popevka mladih ali starih razgrajčev. Najbrže bo pisec kak istrijski mešetar s kozami in ta ve, kje ga čevelj žuli. — Tako naš modrina.

In res! Ti uboga koza, kolikokrat so te vže živo pokopali v večni grob različen i gosposki kmetje pri zelenih mizah z belim papirjem in črnim črnilom,

so te preganjali, malo menj, kakor kruti Neron prve kristijane (če je dovoljena taka prostaska primera!) in vendar ti bradata koza še živiš, še vedno te imenujejo otroci v ljudski šoli kravico ubogih!

Tedaj vendar le ne moreš biti tako hudobno in črno živinče, kakor te opisuje gosposki svet, ker ti daje nižje ljudstvo vse drugačno spričevalo.

Večina kozâ izvira od tako zvane bezoarske koze, ki ima svoj prvotni dom proti zapadu od Perzije. V visoki Albaniji se mogoče ta koza nahaja še divja.

Divja koza v Jura-pogorji ni prava divja koza, ampak samo podivjana oblika; krečanska (na otoku Kreta) divja koza pa je čista bezoarska oblika, ki ni sprejela nič krvi od domače koze; slednjič je crimomiloška koza, ki je tudi divja, ki je pa dobila vase nekoliko krvi ubeglih udomačenih koza.

Azijske koze, zlasti angorska, izvirajo od vijakaste koze (capra Falconeri) in zadnja prvotna oblika je himalajska koza.

Pri kozi štejemo silno malo pasem, večinoma imamo samo pasmine. Največja razlika posameznih pasmin zadeva samo velikost in barvo.

Edina, v resnici druga pasma je švicarska ali saanška koza, ki nima rog, je lepe bele barve, velika in težka. Švicarsko kozo so dobili s tem, da so neprestano križali živali sorodne krvi; dobili so na ta način sicer novo pasmo, ki je pa na svojem telesnem vstroju (za svojo konstitucijo) močno trpela in je razpoložena najraznejšim boleznim, ki so se zatrosile iz Švice tudi v Porenje na Nemško. Švicarska koza je žival južnih dežel par excellence.

Kakšen pa je njen gospodarski pomen?

Vže zgoraj je lahko cenjeni čitatelj prišel do slutnje, da nameravamo morda nekoliko oprati to

črno zamorko. Je-li brez uspeha, bomo videli.

Naša koza se preredi najlažje in najrajše s plodovi gozda, le po zimi se ji daje tudi nekoliko travice, ki je rasla pod drevjem domačega vrteca in za katero druga živina še ne mara ne.

V visokih gorah nahajamo pri ubornih ljudeh stotine in tisoče kozâ. Ti reveži nimajo morebiti skoro nič zemlje, razven one, na kateri stoji njih koča in morda še pet pedij na okrog. Vse drugo pripada bogatim grajščakom, ki komaj vedo, koliko sveta da imajo. Taki ubožni ljudje rede vselej po nekoliko koz; da jih morejo prerediti, si kupijo od bližnjih gozdnih posestnikov gozdne znamke (po kake 8 kron eno), ki jim dajo pravico, da smejo hoditi določen čas v gozd po travo in grmovje. Posestniki imajo pri tem dvojno korist; ubožci jim v starejših nasadih spravijo s poti škodljivi plevel, posebno malinje in ostrožnice, vrhu tega pa še denar.

Klepetanje, da more kozjereja prenehati, je sama igrača.

V sudetskih deželah je koza neobhodno potrebna, isto velja o nekaterih delih planinskih deželâ.

Zelo preporna stvar je pa koza na našem jugu, po Istri in Dalmaciji, deloma na našem notranjskem krasu.

V teh krajih je prevažna naloga narodnega gospodarstva, da sedanje gole skaline zopet zazele in da se čez stoletja zopet zaceli rana, ki jo je vsekala lakomnost in hudobija beneških kramarjev in pozneje tudi notranjskih lesnih oderuhov ubogemu slovan-skemu rodu. To je nujno potrebno in goreča želja vsakega rodoljuba in domoljuba. Toda gozdar in kozji pastir, to je kakor pes in mačka, zelena šuma in kozji zobovi, to je kakor ogenj in voda, kjer prideta v neposredno dotiko, tam mora biti enega konec; kamor pride koza, tam mora biti gozd uničen. Zatorej boš zavpil

ves navdušen za zopetno ozelenitev našega kršnega juga, le po kozi, križaj jo! Toda, kdor če, da resnico prav spozna, mora čuti oba zvona.

Kam naj pa denemo ubogo ljudstvo, uboge naše trpine, ki se žive s krompirjem in turščico onih skala in z ubogo kozo, kot edino domačo živaljo, ki se je še odločila nositi na onem skalovji pezo tega življenja? Ali naj te ljudi pošljemo v smrt za blede, grenko lakoto?

Ostaja nam samo volitev: Gozdarstvo in nobenih ljudij, ali pa ljudi s kozo in počasno napredovanje gozdnega nasajanja.

V Dalmaciji imajo ostro postavlo zoper koze. Dalmatinec si pomaga na drug način: on pošilja svojo čredo v Bosno in Hercegovino na rejo, tako, da ima glavno korist od koze vendar-le sam.

Res je pa, žalibog, da bi imela lahko koza tudi v gozdarskih krogih lahko mnogo menj sovražnikov, ako bi ne ravnalo ondotno nižje ljudstvo z rastlinjem tako po vandalsko. Večidel tudi po zimi ne pokladajo kozam nobene krme, ampak jo gonijo na prosto, da žre mlade poganjke drevja in tako vže naprej odžre ves up in prirastek prihodnjega leta, česar pa ne doseže koza, to poseka s sekiro barbarski pastir. In ta pastir napravi veliko večjo škodo, kakor koza sama.

Kakšno korist pa nam daje koza?

V primeri s tem, kar ima in zahteva koza postrežbe od človeka, je zelo koristna domača žival.

Mnogokrat da koza po več 100 litrov mleka za časa laktacije, po 5—600 litrov dajo dobre, mlečne koze. Celo na Balkanu, kjer je živa teža ovce in koze zelo enaka, da koza 2¹/₂krat več mleka na leto nego ovca.

Izmed eksotičnih koza lahko h koncu omenimo še angorsko kozo (Angora je mestece v Mali Aziji). V visokogorji ondotne de-

žele je zrak zelo suh in po leti vlada huda vročina. V tem obdobju se tvori na kozi fina dlaka; med žimnato dlako je neka vrsta volne, ki kroži v trgovini pod imenom moher. Dandanes se moher proizvaja v velikem po Afriki, Franciji, Avstraliji. Vsaka žival da na leto okoli $\frac{5}{4}$ kg volne; pri nas ta reja ni praktična.

Isto velja za kašmirsko kozo, ki ima med navadno dlako nenavadno fin mah; ta puh se spravi ven in iz njega se narejajo dragoceni kašmirski šali za okoli vratu.

Ta obrt je v naših časih sicer nazadovala, vendar se pa kašmirska koza še precej močno goji.

Iz doslej povedenega si lahko napravi sleherni svojo sodbo o kozi. Kakor marsikaj družega, bi jo lahko imenovali posebno za naš jug nekako „potrebno zlo“.

Ako bi bila pa koza tudi samo za to na svetu, da bi se od nje učili preobjestni bogatci skromnosti, bi tudi še lahko rekla vsaka rogača na večer svojega življenja krilate besede: Prijatelji! nisem živela zastonj.

Kako ravnati z mladim teletom?

Takoj, ko je tele na svet se, spravi na slamnato ležišče, ne da bi ga bila popreje krava obližala in se pošteno obdrigne s slamo, dokler ni po možnosti suho; pri tem je pa dobro paziti na del okoli popka, da se pač kaj ne rani.

Drgnenje, ki da, ako se hoče dobro opraviti, kake pol ure dela, (pri tem tudi na noge ne smeš pozabiti!) ima dvojen namen:

Prvič hočemo v živali vzbuditi gorkoto, drugič pa mrzloto vsled izparivanja kolikor mogoče omejiti. Omenjamo tudi še, da se da življenje novorojenega teleta na ta način povspesiti, da se mu nosnice in gobček očistijo sluzi in da jim z vpihavanjem do-

vajamo zraka, ozir. podamo tudi malce soli.

Obdrgnjeno tele dobi potem v steklenici z gumijevim sescem (dudelj) sveže namolzenega materinega mleka ali mlezve; ako je pri tem mleko krvavo ali umazano motno, naj nas to nič ne moti. Dočim gumijev dudelj utaknem teletu v gobec, tele začne požirati in redno bomo opazovali, da ne trpi dolgo, ko jame tele na dudeljnu, kakor če bi bil sesek, sesati samo od sebe. Res je, da je novorojeno tele pri tem malce nerodno, toda to nič ne stri, v par dneh se to izgubi. Pri tem je treba le nekoliko potrpežljivosti, toda vsakdo kmalu uvidi, da ta potrpežljivost vodi k dobremu cilju.

Prvega mleka smemo teletu dati toliko, kolikor ga poželi. Novorojeno tele bo redko popilo cel liter.

Prvo mleko ali mlezivo ima to posebno lastnost, da je lahko prebavljivo in da provzroči, da gre iz črevesja teletovega smola ven, ker ima mlezivo lastnost, da žene nekoliko na hitro. Zato se ne sme teletu nikoli odvzeti prvega materinega mleka.

Ko je smola iz teleta odstranjena, si moramo, ako smo se odločili za napajanje telet, postaviti kot vrhovno geslo:

„tele ne sme dobiti nikoli toliko mleka, kolikor bi rado“.

Z drugimi besedami, treba je teletu mleko odtegovati preje, nego pride tele samo do te pametne misli.

Tele pije namreč v svoji neumnosti več, kot mu dobro stori. Dočim „premalo“ skoro nikoli ne škoduje, je ensamkratni „preveč“ mnogokrat škodljiv. V tem oziru bi si lahko postavili za načelo napajanja:

„teletu se ne sme dati nikoli dovolj mleka“.

Vže drugi ali tretji dan rabimo lahko mesto sesalne steklenice telečjo napajalno golido. Pri tej mora tele piti mleko iz na tleh

ležeče posode; to je sicer drugače, kakor pri sesanji pod kravo, vendar pa se tele na to urno navadi. Od začetka je treba biti pri tem vedno zraven; čez 8—14 dnij pa sesajo teleta vže brez vsega nadzorstva, treba le malo pogledati na to, da poleg stoječa večja teleta manjših ne izpodrinejo in da se golidi takoj, ko je prazna, odstrani. ker sicer teleta rada potrgajo gumijeve dudlje.

V začetku napajanja je dobro, ako se golidi z mlekom v gorki vodi nekoliko segreje, da dobi tele mleko kolikor moč pri isti toplini, kakor iz krave, kar je precej bistveno. Samo ob sebi je umevno, da se mora napajalne golidi držati skrajno snažne.

Kar zadeva količino mleka, ki se ima dejati teletom prvi čas, ne moremo podati ravno natančnih števk, ker so teleta individuvelno preveč različna. Čez 3 do 6 tednov se doseže najvišjo mero dnevnega mleka in od tega časa naprej se dajo tudi navesti določene številke o množini mleka, ki so različne po različnosti smotra, ki ga imamo pri reji.

Pri teličici takega plemena ki ga rabimo v mnogovrstne namene (za mleko, delo in meso) se ima iti do 8 litrov mleka na dan, pri junčkih do 10 litrov. Nad to množino nikar ne eajajmo mleka, ker se sicer del piče pretvori v tolščo, česar se moramo pri izreji vedno ogibati.

Boljše je ne preveč, zato pa prav dolgo pokladati mleko.

Pri plemenu, ki ga redimo samo za mleko, gremo za telico samo do 6 litrov dnevnega mleka. Pri juncu samo do 8 litrov, ker se je pokazala za dobro mlečnost manjša množina dnevnega mleka kot bolj koristno.

Vže čez 8 dnij se pričinja pokladati teletu po malem sena in sicer najboljše čistega, kratkega, če moč negnojenega sena v čisto majhnih porcijah. Potem tele ne bo imelo vzroka brskati in

grizti po nesnažni stelji, vsled česar lahko nastanejo razne bolezni.

Čez 2 do 3 tedne naj prične tele s prežvekovanjem, ki je zanj čisto naravno in pokladanje surove krme naj se prvega pol leta stopnjuje počasi, da se zamorejo dotični želodčni oddelki in prebavljanje čisto polagoma, kakor je naravno razvijati. Na ta način ne dobi tele velikega, visečega trebuha, kot to pri teletih, ki sesajo skoro povsod opazujemo, ki je pa kljub temu vendar le nenaraven.

Zahtevi, naj se poklada teletu vže čez 8 dnij po nekoliko sena, mnogi ugovarjajo. Ako pa 8—14 dnij staro tele iz katerega koli vzroka zakoljemo, vidimo vselej, da je v vampu vže surova krma, tudi ako mu je nismo čisto nič nalašč pokladali. Dokaz, da ima tele v resnici naraven nagon, jemati surovo krmo vase.

Ko so teleta stara 6—8 tednov, bi svetovali pokladati jim (telicam kakor tudi junčkom) po nekoliko slabo zdrobljenega ovsa in pšeničnih otrobov.

Oves tvori obilno redilne krvi, pšenični otrobi pa imajo v sebi posebno fosforno kislino, ki je za tvorbo kostij tolike važnosti. Te dvojne piče pa smemo pokladati s počotka le prav po malem v majhnih količinah in šele pozneje, ko se daje vedno menj mleka, se gre z ovsem in otrobi nekoliko navzgor, tako da dobi ob času, ko prenehama z mlekom, vsako tele na dan povprečno 40 dek (*dekgr*) pšeničnih otrobov in 60 dek ovse-nega zdrobu.

Zelo važno je vprašanje:

Koliko mleka in koliko časa ga dajajmo teletom? Tu bi kaj lahko storili preveč, lahko pa tudi premalo. Razločujemo namreč med suho in tolsto izrejo telet.

Pri suhi izreji, pri kateri dobi žival menj nego bi morala po svoji naravi dobiti, se pokaže pri izraščanih živalih, da imajo ude, posebno glavo, v razmerji s trupom

mnogo prevelike in težke, vsled česar je dotična žival videti starikava in grda.

Pri tolsti izreji pa, kjer dobi žival dovolj dobre in krepke krme, se razvije žival tako, da so končine pri živali napram trupu majhne in slabotne, dočim ima trup veliko, globoko in široko obliko. Taka žival nam sicer na prvi pogled inponuje, vendar pa ni nič posebno trpežna proti nezgodam, ampak zelo občutljiva.

Iz tega zgleda vidimo, da se glava in končni udje enako močno razvijajo, naj je izreja potem dobra ali slaba. S trupom pa ni tako. Trup se razvije tako, kakor se je redil v mladosti.

Pri slabi krmi zaostaja, pri prebohotni reji pa se čez mero raztegne. Najbolj pametna je tudi tukaj zlata sreda, ne rediti ne predobro ne preslabo, ampak dati živalim toliko, da se morejo najbolj naravno rediti in razvijati.

Na ta način nastane harmonična celota, pri kateri stoje končine in trup mej seboj v pravem razmerji in ni nikjer nobenega nesorazmerja. Taka žival bo združevala v sebi največjo hasnovitost, bo dajala najboljši zarod pri najtrpežnejšem zdravju.

Pravijo tudi, da se pri suhi izreji razvije mlečnost ugodno, koristnost za vožnjo in meso pa neugodno, dočim je baje pri tolsti reji ravno nasprotno. Vendar je pa v obče edino pravo to, da ne dovolimo niti enega niti drugega načina strogo se držati. Najboljša je še vedno ona izreja, ki odgo-varja naravni rasti; pri tem dosežemo živalsko telo, ki je podlaga trajnemu uspehu za rejo in drugo rabo.

Pri reševanju vprašanja koliko časa in koliko mleka dajajmo teletom, je najbolje, ako se držimo po možnosti naravnih potreb te živali.

Delati je vendar mej telicami in junci velik razloček, ker pridejo telice redoma šele v 3. letu

z porabo, dočim se rabijo junci vže poldrugo leto stari. Poleg tega kaže pri govedu moški sploh večjo rastovitost, kar je treba jemati pri izreji v račun; odtod pride, da dobiva telica le 168 dnij, junec pa 266 dnij mleko in sicer v celoti ravno še enkrat toliko kot telica.

Koraki v povzdigo perotnistva.

C. kr. min. za poljedelstvo je pričelo z obširimi in natančnimi poizvedbami, da bi pospeševalo kmetijsko perotnistvo. Produkti perotnistva tvorijo v resnici znaten del kmetijskih dohodkov; četudi teh plodov leto za letom več izvažamo, vendar ne smemo pozabiti na vedno rastoče tekmovanje z nami od strani Rusije, Srbije in Laškega.

Kako velikanskaga narodnogospodarskega pomena da je perotnistvo, razvidimo deloma iz znatne uporabe perotninskega blaga v domači državi, še bolj pa, ako primerjamo letni izvoz in uvoz.

Tako je znašala na primer v letu 1893. vrednost izvoza perotnine in perotninskih proizvodov iz Avstro-Ogerske skupaj 107 milijonov kron, temu nasproti je stala samo vsota 18.4 milijonov kron uvoženega blaga. Tedaj je doseglo prerotnistvo l. 1894. z izvozom dobiček 88 milijonov kron. L. 1900 je znašala vrednost izvoza 139.2 milj. kron, vrednost uvoza pa 39 milijonov, tako da je bilo dobička 100.2 milj. kron. Ta dobiček, ki izvira iz večjega izvoza se razdeli tako: na perotnino samo pride 14.8 milj. kron, na jajca 71.8 milj. kron, na posteljno perje in druge produkte 15 milj. kron. Razmerje v katerem sta se vdeležili najvažnejšega izvoza perotninskih produktov, namreč jajec, Avstrija in Ogerska je 4: 5, iz česar se razvidi, da je perotnistvo tudi za našo državno polovico posebnega gospodarskega pomena.

Vendar pa ne smemo pozabiti, da na perotnistvo v mnogih krajih ne drže toliko, kolikor bi se lahko pričakovalo in zato je prav umestno, da potrebno, da se pomankljivostim tega važnega kmetijskega odrastka z zavednim postopanjem kar najodločneje upremo.

V očigled teh dejstev hoče c. kr. poljedelsko ministerstvo pred vsem zvedeti vzroke, ki so krivi, da ne napreduje domače perotnistvo tako, kot bi bilo želeli.

Vzrok temu je morda deloma to, da se veleposest, ki služi v mnogih deželah kot vzor in šola malemu posestniku, prav malo peča za perotnistvo. Ta vzrok pri nas toliko manj velja, kolikor manj je pri nas graščin in še po teh se mnogokrat gospodari vse drugače, le racijonelno ne.

Drugi vzrok, ki ima pa dobro jedro v sebi je ta, da je trgovina s perotnino in s perotninskimi produkti grozno razcepljena, ker primanjkuje skoro vsakega zadružništva v tem oziru.

Dalje je zelo slabo tudi to, da ni v posameznih krajih nič določeno, katere pasme in kateri križanci različnih pasem, da so za dotični kraj po njegovih posebnih razmerah in potrebah najbolj pripravi.

Sem in tje tudi perotnistvo za šport močno škoduje koristnemu gospodarskemu perotnistvu.

Deloma izvirajo slabi uspehi tudi od tod, da se oddajajo jajca za valjenje plemenska perotnina in cele plemenske družine preveč raztreseno po deželah.

C. kr. poljedelsko ministerstvo je tega mnenja, da je treba najpopreje določiti za vsako deželo, katere pasme in kateri križanci raznih pasmin posameznih vrst perotnine so za posamezne kraje najprimernejši, dalje kraje, ki so za perotnistvo v obče najpripravnejši; tudi naj bi se razne zveze in perotninarska društva sporazumela mej seboj in napra-

vila skupen načrt za razširjenje perotnistva v posameznih pokrajinah; pri tem bi se bilo ozirati na to, da naj bi se oddajali plemenski petelini, plemenske družine in jajca za valjenje, kolikor moč v ozko omejene kraje. Zato je poslalo c. kr. kmetijsko ministerstvo tudi na vse deželne vlade poziv, da vspodbudijo razne poljedelske korporacije, kakor so deželni kulturni sveti, kmetijske družbe itd., da se prav temeljito in obširno posvetujejo, kako bi se dalo povzdigniti perotninarstvo.

Pri tem imajo imenovane korporacije privzeti k posvetovanju obstoječe perotninarske zveze in društva in razne strokovnjake. Pri tem naj se določi in naznani gospodarski pomen perotnistva za razne kraje i z ozirom na izvoz, kakor tudi z ozirom na preskrbovanje večjih krajev ter na potrebo tujega prometa in domačega gospodinjstva. Pove naj se tudi, kateri smoter ali katero smer izkoriščanja, da se zasleduje, oziroma bi bilo zasledovati v dotičnem kraju pri posameznih vrstah perotnine. Pri tem se je treba seveda ozirati na krmske in oddajalne razmere, kakor tudi na druge odločilne kmetijske razmere.

Dalje bi bilo treba tudi dobro pretehtati, je-li ne bi perotninska društva storila bolje, ako bi svoje moči posvetila v prvi vrsti reji gospodarske perotnine in pri tem skušala razširiti le z gospodarskega stališča kot izvrstne priznane pasme, ker vse gospodarski menj vredne pasme niso pripravne za kmetijska posestva, ki naj kaj neso. Ako bi se tako omejilo delovanje perotninskih društev na malo število koristnih pasem, bi se delo silno olajšalo in ojednostavilo, doseglo bi se pa tudi, da bi na raznih razstavah, kakor se tolikrat vidi, ne prevladoval samo gosposki šport, ampak koristna perotnina, ker bi še-le potem dobile take perotninske razstave v resnici kak pomen za kmetijstvo.

Razna perotninska društva se morajo tudi izjaviti o primerni, razmeram prilagojeni organizaciji, o tvorbi raznih manjših podrejenih društev, o nastavi zaupnih mož, o prodajalnih zadrugah za jajca in perotnino, kakor tudi o načelih, po katerih se imajo te zadruge ustanoviti.

Na podlagi teh predpoizvedb bo zahtevalo potem c. kr. poljedelsko ministerstvo še mnenje kmetijskega sveta o naredbah, ki se imajo izdati v prospeh perotnistva. Bog daj srečo!

Mlekarstvo in sirarstvo.

Koliko stane nas gospodarje
1 liter mleka.

Mleko je oni kmetijski produkt, ki nam z ozirom na svojo redilnost in na svoje proizvodne stroške še najmenj zadene. Ne oziraje se na drugo, ima ta prikazen svoj vzrok zlasti v tem, da mnogi gospodarji pozdravljajo redne dnevne ali tedenske ali mesečne dohodke za mleko, kot dobro došlo mazilo, s katerim zamorejo zamazati ravno tako, če ne še bolj redne rane v obliki dnevni in tedenskih plač, manjših gospodinjstev stroškov itd. Pri tem mnogim ni jasno, da gre tu za zneske, katerim nasproti stoje stroški za pridobivanje mleka. Taki stroški so zlasti plača za posle, prikupovanje živine in krmil. Ako gospodarja proizvodnje mleka stane več, nego dobi zanj, potem denar, ki ga dobi vsaki dan za mleko, ne samo, da ni noben dobiček, ampak zguba, ki je toliko večja, ker se dan na dan ponavlja in jo je treba vsako leto pomnožiti s 365. Zelo hudo in slabo je, da se mnogim v tem pogledu ne more očij odpreti. Ako se komu posreči vsled novo dobljene železnične zveze, ali vsled ustanovitve skupne mlekarne ali iz takega drugega vzroka ceno mleka zvišati za eden ali več viharjev, je dotičnik takoj priprav-

ljen proizvajati več mleka z močnejšim krmljenjem, z nakupom boljše in več živine itd. s tem pa znabiti boljše izkoriščanje mleka zopet uniči.

Zato moramo skušati, da zvemo koliko nas stane proizvajanje naših produktov in je-li proizvajanje v pametnem razmerju k vnovčevanju in ne smemo več proizvajati, kakor kolikor moremo primerno unovčiti. Prav lahko je namreč mogoče, da kdo dobi od vsake krave na dan po 7 l mleka in vendar je celo pri slabi prodaji mleka vendar še na boljšem nego njegov sosed, ki mleko sicer dražje proda, pa ima vendar zgubo, ker 10 l mleka na dan od vsake krave izsili.

Zakaj pa ljudje ne preračunjavajo proizvodnih stroškov? To se ne zgodi zavljo tega, ker ljudje ne vedo večjidel „kako“? Ima pa stvar v istini tudi svoje težave.

Ravno pri mleku stvar ni tako priprosta, ker ne morem mleka proizvajati tako, da ne bi obenem proizvajal tudi gnoja, morebiti tudi še teleta in pitano živino. Stvar je težavna tudi zavljo tega, ker se kravam pogosto poklada krma, ki smo jo dobili od njih samih, in je težavno tako krmo pravilno preceniti.

Zatorej se ne da izračunati pridelovalnih stroškov za mleko z neovržno varnostjo, vendar pa le tako, da lahko dobi praktični gospodar prav porabnih migljejev za svoje gospodarstvo.

Nek izkušen gospodar je skozi celih 30 let prav natančno računal proizvodne stroške celih kmetij in je prišel do sklepa, da polja tudi pri najboljši gnojivni ne plačajo nad neko gotovo mejo skrbnega obdelovanja, ne da bi izgubila na svoji produktivni sili. Ako vzamemo na pr. za mnoga gospodarstva 48—84 vinarjev kot za met. stot hlevskega gnoja in ako pri svojih mlekarskih računih vstavimo to število kot stalno ko-

ličino, potem dobimo proizvodne stroške za mleko na ta način ako rečemo:

Toliko me stane krma, toliko je vreden gnoj, kar je še razlike, to so pridelovalni stroški za mleko.

Gori omenjeni gospodar je tako storil in dobil je počez kot proizvodne stroške za 1 liter mleka 16 vinarjev. Te slučajne številke si nam sicer ni treba posebno jemati k srcu, pač pa je bolj pozornosti vredno to, da je stal v 7—10 letnem prerezu 1 l mleka v najugodnejšem slučaju 11 vin., v najneugodnejšem pa 24 vin. in da se je mleko v istem času unovčevalo povprečno po 12 vin., pri čemur je bila najnižja cena 8 vin., najvišja 19 vin. za 1 liter. Pač se mleko tu in tam tudi bolje unovčuje toda to je odvisno le od pravih razmer.

Smetanske postaje.

Kako ravnati pri njih s smetano? Dobrota presnega masla odvisi od tega, da se kolikor moč ubrani, da ne morejo škodljive klice v mleko in smetano. Zato se v onih slučajih, kjer se posnema pri domu, ne sme posnemati mleko v hlevu samem, ampak v kakem čistem, dobro prezračenem prostoru. Tak prostor se večinoma lahko napravi v neposredni bližini hleva ali pa se porabi v ta namen dosednji prostor za mleko.

Gleda naj se na to, da se ne bo posnemalo pretanjo. V obče uravnajmo dotok mleka in smetanski vijak tako, da odvezujemo na 100 kg mleka 13 do 15 kg smetane.

Takoj po posnemanju se mora smetana ohladiti. To dosežemo pri majhnih količinah s tem, da odprti smetanski tornister postavimo v mrzlo vodo, v katero denemo še ledu, če ga imamo. V vseh drugih slučajih, pri večjih smetanskih postajah, pa je treba smetano napeljati takoj čez smetan-

ski hladilnik, za kar so najboljši okrogli hladilniki. Do časa ko se spravijo naprej, se postavijo ponve še v hladno vodo; po zimi vsa ta skrb hlajenja odpade, treba je smetano samo postaviti v prostor s 5 do 10° C.

Potem gre smetana na svojo centralo ali materno mlekarino. V ta namen je najbolje, ako imamo na razpolago smetanske tornistre raznih velikostij. V obče rabimo konve, ki merijo 20 kg, zraven pa imamo še pomožne konve za 15, 10 in 5 kg. Ako kak tornister pri pošiljavi ni čisto poln smetane, je ne smemo odposlati tako, da bi se smetana kompala in nam napravil mej potoma morda puter, ampak je treba doliti toliko posnetega mleka, da so tornistri polni. Pri tem putra ni nič manj, in tudi udje zato nič manj ne dobodo za blago.

Tornistri morajo imeti ključavnice, ki se dobro zapirajo. Ključke od njih mora imeti (in sicer več, če bi se kateri zgubil) i smetanska postaja i mlekarina sama, da odnašalec smetane ne dobi nobenega ključka v roke in je tako pošiljatev popolnoma varna. Na smetanski postaji se tornister poln smetane zaklene, ključek pa spravi, in na centrali tornistre zopet odpro.

Rabijo naj se le najboljše konve za prenašanje smetane, originalne Fleischmanove konve, ali Helmovo konve z lesenim obodom ali Alfovi smetanski tornistri.

Mej potoma je treba konve s kakim slabim prevodnikom toplote odeti da jih varujemo mraza kakor vročine. Voz naj ima dobra prožna peresa. Ako je na istem potu več smetanskih postaj, prevzame prevažanje smetane ona, ki je najbolj oddaljena in ta nabira smetano mej vožnjo proti centrali.

Ako oddajajo zasebniki smetano na mlekarino, se smetana vsakega zadruženika posebej od-

tehta in se vzame od vsake poskušnja.

Ona smetana pa, ki je prišla s kake smetanske postaje, se tudi stehta pa, samo zavoljo kontrole, ker je pri teh združnikih podlaga obračuna doposlano mleko in tolščni odstotki. Ko je smetana stehtana, se zlije v smetanski nabiralnik in odtod mora iti smetana čez hladilnik v zorilne posode.

Najboljša oblika zorilnih posod je ona Svartz-ovih posod ovalne podobe.

Ti podatki naj bodo le nekako splošno navodilo, kako imajo biti uravnane smetanske postaje, resnična izvršitev pa se ima zgoditi v vsakem posameznem slučaju po svetu strokovnjakov. V tem oziru so ljudje mnogokrat malo izbirčni, tako da naletimo mnogokrat na tako ravnanje s smetano, da je čudno videti, ravnanje ki mlekarničnemu voditelju obtežuje nadziranje tako važnega zorenja ali mu ga pa sploh onemogoči, tako da masla I. vrste sploh izdelovati ne more.

Premalo je še znano, da dobrota putra zavisi v prvi vrsti od pravilne zoritve.

Splošno.

Razstava grozdja na Krškem.

vrši se dne 12. in 14. oktobra letos. Ministerstvo za poljedelstvo dovolilo je za to razstave 300 kron državne podpore in dalo 4 svestinje za najboljše sadeže.

Nakup plemenskih bikov.

Deželni odbor bo nakupil nekaj plemenskih bikov iz domače reje in te razdelil občinam, ki nimajo potrebnega števila bikov, proti polovični nakupni ceni.

Biki morajo biti čistokrvnih pasem, 1½ do 2 leti stari.

Odposlanec deželnega odbora bo nakupil take bike:

Dne 8. oktobra v Ljubljani na dvorišču c. kr. kmetijske družbe (na Poljanski cesti),

dne 13. oktobra v Št. Vidu pri Zatičini na živinskem trgu,

dne 18. oktobra v Postojini o priliki premovanja govedi.

Če bi imela ktera kmetijska podružnica v svojem okolišu več lepih čistokrvnih mladih takih bikov, naj to sporoči deželnemu odboru, da se morebiti tudi tja odpošlje odposlanec deželnega odbora.

Oddaja bikov.

Deželni odbor kranjski bo tudi letošnjo jesen oddajal bike proti polovični nakupni ceni, in sicer one, ki jih bo nakupil iz domačih rej. Biki bodo cikaste (belanske), oziroma sive (muricodolske) pasme.

Občine, na katere se bo v prvi vrsti oziralo pri razdelitvi teh bikov — pa tudi posamezni živinorejci — naj vložé prošnje do 6. oktobra t. l. pri deželnem odboru v Ljubljani.

Razglas

c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 30. avgusta 1902, št. 18.426, s katerim se prepoveduje uvažanje prašičev s Štajarske na Kranjsko.

Z ozirom na sedanje stanje svinjske kuge na Štajerskem in z ozirom na to, da se je že opetovano zanesla svinjska kuga s Štajarske na Kranjsko, deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače, prepoveduje uvažati prašiče s Štajarske na Kranjsko.

Ta prepoved se ne dotika železničnega prehodnega prometa z Štajarske skozi Kranjsko.

Prestopki te prepovedi, ki stopi v veljavnost s 1. septembrom 1902., se kaznujejo po zakonu z dne 24. maja 1882., drž. zak. št. 51.

Vrhutega so proti predpisom uvedeni živinski transporti podvrženi uradnemu postopanju po določenih zakona o živinskih kugah iz l. 1880., drž. zak. št. 35, in izvršitvenega ukaza drž. zakona št. 36.

To se daje na občno znanje.

Razglas

c. kr. deželne vlade z dne 15. septembra 1902, št. 19.551, o uvažanju prašičev s Kranjske na Hrvaško-Slavonsko.

Glasom dopisa kr. deželne vlade v Zagrebu z dne 8. septembra 1902., št. 68.835, je zaradi svinjske kuge prepovedano uvažati prašiče iz občin Grosuplje, Slivnica, Račna, Pijava gorica okraja Ljubljanskega in iz mejnega okraja Rudolfovo; zaradi svinjske rdečice pa je prepovedano uvažati prašiče iz občine Krško okraja Krško na Hrvaško-Slavonsko.

To se daje na občno znanje in ob enem razveljavlja razglas z dne 16. avgusta 1902., št. 17.622.

Deželna vlada pooblastila je c. kr. okrajno glavarstvo v Kočevju, pri nakladanju živine na železniških postajah političnega okraja kočevskega strankam dovoliti, da teleta in rogato živino naslovljeno na kako na Kranjskem ležečo postajo, nakladajo od slej brez da bi živinozdravnik živine prej ogledal.

Ogled vrši se v tem slučaju pri izkladanju živine. Ako je živina naslovljena na kako postajo izven Kranjske ali pri pošiljativah prašičev treba je živinozdravniškega ogleda pred nakladanjem.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 48.: Iv. Z. pri sv. B. pri S. Imam tečno krmo in vendar ima moja krava drisko od pomladi; kako je bilo popred ne vem, ker sem pomladi kupil kravo.

Odgovor 48.: Ne zamerite preljudi g. naročnik. Vi imate do nas živinozdravnikov veliko preveliko zaupanje. Pri vsaki bolezni je treba najprej vedeti korenine, iz katerih je pognala bolezen in potem je treba te izpodkopati in bolezen premine, če je volja božja.

Rečemo sicer, da ni bilo pametno čakati s kravo od spomladi do jeseni na živinozdravnika, vendar pa Vam želimo ustreči in zato evo Vam odgovora, iz kojega blagovolite posneti kaj Vašim razmeram primerne.

Driska, črevesni katar ali diarrhoe obstoji v svojem bistvu v akutnem kataru črevesne sluznice. Kri s pomnoženo silo pritiska k črevom, ki se zvijajo kakor črv in ker izteka skozi stene črev v njih notranjost več tekočine iz telesa, zvedeni vsa tekočina črev in sili živino k pogostnejšemu čiščenju.

Ta boleost nastopa pogosto, deloma kot samostojna bolezen, deloma pa kot simptom kake druge bolezni. V zadnjem slučaju imenujemo drisko kritično, ako se po njenem nastopu zboljša stanje živine, kolikvativno pa, ako vsled driske hitro pojemajo vse moči.

Vzroki so zelo različni. Največkrat prehlajenje, potem razna dražila, ki zadenejo črevesje: laksiri in čistila, črevesni zajedavci, dražeča krmila, nenadna sprememba krme, posebno prehod od suhe k zelo vodeni krmi, (zeleni krmi, krompirju, pesi, repi, žlempi), razkrojena ali lahko razkrojljiva, okisanci, zmrznjena, gnjijoča krma, dalje trda, slaba, stoječa voda itd. Prikazni, ki spremljajo to bolezen so občno znane: živina se pogosto čisti in daje tekoče blato od sebe. Blato je sprva še kolikor toliko sebi podobno, pri višji stopinji bolezni je čisto tekoče, časih malce pomešano s krvijo, rjavkasto (grizasta driska). V trebuhu neprenehoma močno šumi in grmi; časih nastopijo lahke časih večje bolečine napenjanja (kolike). Mrzlice običajno tukaj ni. Ako pa bolezen trpi dalje časa, potem se prav lahko razvije splošna bolehavost, ki se javlja v tem, da žival nima nobenega pravega apetita, pač pa jo mnogo žeja, je žalostna, suha, trebuh zelo vpaden, koža suha, udje mrzli.

Ni ravno neobhodno potrebno vsako drisko direktno zdraviti.

Ako je precej močna, tedaj je najprej treba odpraviti vzroke bolezni. Če je živina dobila bolezen od prehlajenja tedaj mora dobiti toplo stajo, treba jo je odeti, zlasti velja to za trebuh; pašo je treba v takih slučajih najbolje popolnoma prepovedati. Slednjič priporočamo pokladati taka sredstva, ki črevesje utrdijo in mehkoto v njem odpravijo.

Taka sredstva so:

Juha iz prežgane ječmenove ali ovsene moke, prežgan (roštan) ječmen, oves, bob, grah, želod, kostanj (divji). Pijače se da le malo, med krmo pomešane ali z moko.

Sredstva, ki naravnost, mašijo so rastlinska in rudninska adstringetia:

Pelin, hrastova in vrbova skorja, železni vitriol, galun, v sili svinčeni sladkor. Tudi opij in opijeva tinktura sta zelo vplivni sredstvi za zamašiti.

Vprašanje 49.: I. R. v C. p. L. Spominjam se, da sem čital nekje, da solnčnice poleg izvrstnega olja dajo še tudi prav izvrstno predivo. Ako je to res, tedaj prosim natančnega poduka, kako se naj s tem ravna, da se predivo od stebel odloči in kako se naj nadalje z njimi ravna da se svoj namen doseže. Ker se pri nas zavoljo olja veliko solnčnic prideluje, bi bilo za nas to važnega pomena. Prosim odgovora v kratkem, ker je sedaj čas spravljaja.

Odgovor 49.: Da daje solnčna roža dobro namizno, kakor tudi olje za kurivo (15 do 40%) to veste sami; ravno tako Vam je znano, da dajo suha stebila dober material za podkurjavo. V zadnjem času poskušajo tudi iz stržena napravljati pasove za plavanje itd. Tudi to lahko pohvalimo na solnčnici, da dobro vpliva na razkuževanje močvirnih tal, ker jako močno izpariva mokroto, da bi pa delali iz solnčnic predivo, to nam ni žalibog znano (najbrže ga tudi nikjer ne); če je pa komu cenjenih čitateljev o tem kaj znano, bi ga uljudno prosili, nam to sporočiti, da objavimo v prihodnji številki.

Priporočila se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbam zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Kmetijsko društvo v Gorjah pri Bledu na Gorenjskem

ima na prodaj železne izdelke kakor: sekire, krampe, capine, lopate, živinske zvonce prav lične in dr.

Oglas iz Istre! „Gospodarsko društvo“ v Pazinu posreduje pri kupovanju vina. Opozorujejo se na to trgovci z vinom. Društveni urad je v hiši predsednika dr. Kureliča.

„Gospodarska Zveza“ priporoča svojim članom: Hudaklinov meh za žvepljanje trt. Žvepljalnik „Rex“ najnovejši sistem. Škropilnice za galico. Kose, vsake velike, cene, pa dobre.

Hranilnica in posojilnica v Marezigah pri Kopru

ima mnogo pristnega črnega vina liter od 15 do 20 kr. in Refoška liter od 20 do 23 kr., prosto postaja Trst ter vabi konsumente za nakup.

Hranilnica in posojilnica v Zagradcu

naznanja, da bode v mesecih okt., nov. in dec. t. l. obrestovala vloge po 4%.
Zagradec, 24. avgusta 1902.
Načelstvo in nadzorstvo.

Lepo posestvo se prodaja zaradi slabega zdravja posestnikovega, oddaljeno 5 minut od župne cerkve z hišo in vsemi gospodarskimi poslopji pripravno za kako obrt ter do 30 mernikov posetve, jeden travnik, več gozdov, lep vrt, in vinograd s hišo. Vinograd se tudi posebej prodaja. Več je izvedeti pri Ignacij Kovač, župn. cerkveniku v Št. Janžu pri Radočah, Dolensko.

Salame ogrske 1.70 gld., domače iz šunkna 1.20 gld. domače 1 gld., dunajske 80 kr. Šunka brez kosti (Rollschinke) 90 kr. in 1.10 gld., suho meso 70 kr., suha slanina 70 kr., glavina brez kosti 40 kr. kilo, velike kranjske klobase po 18 kr. in drugo pošilja od 5 kil naprej po povzetju in sicer le dobro blago
Janko Ev. Sirc v Kranju. (150) 12—6

Trgovina in obrt.

Trgovina.

Trgovske novice.

Nekaj o trgovskih potnikih. (Naredba trgovskega ministrstva k zakonu glede krošnjarstva.) Novi zakon glede krošnjarstva stopil je dne 15. t. m. v veljavo. Predno je pa stopil omenjeni zakon v veljavo, izdalo je trgovinsko ministrstvo naredbo, iz katere hočemo v nastopnem navesti nekatere važnejše določbe, katere se tičejo v prvi vrsti trgovskih potnikov.

1. Iskanje naročil. Novi zakon določa, da so imejtelji obrtov upravičeni, potom potovanja sami, ali pa po svojih pooblaščenih (potnikih), ki morajo imeti uradne legitimacije ali izkaznice, iskati naročil pri trgovcih, tovarnarjih, obrtnikih, sploh pri osebah, v kojih obratu se uporablja blago dotične vrste. Pri zasebnikih torej ne smejo iskati naročil, in sicer je iskanje naročil pri zasebnikih brezpogojno prepovedano glede kolonijalnega, specerijskega in materialnega blaga, glede drugega blaga je dovoljeno le v posamičnih slučajih, na izrečno, pismo, na posamezno blago se glaseče naravnost na imejtelja obrta naslovljeno vabilo od strani zasebnika.

Nova naredba pa dovoljuje obiskavati zasebne odjemnike tudi brez takega vabila in sicer velja taka izjema le za gotove vrste

blaga namreč: za stroje, motorje in njih dele, stavbinske materijalije, tehnične potrebščine za kurilne, razsvetljalne in vodovodne naprave, šaluzije, šivalne stroje in pa za kolesa.

(Dalje sledi.)

Za tovarni promet na vipavski železnici (Gorica-Ajdovščina) izdalo je c. kr. železnično ministerstvo že vse potrebne tarife.

Posebno znižana voznina dovoljena je za prevoz modre galice in žvepla, ako pri oddaji navedenega blaga c. kr. kmetijska družba v Gorici potrdi, da se ista uporabi proti peronospori.

Na vsakoja to zadevna vprašanja odgovarja in daje tarifarične informacije „Gospodarska zveza“.

Obrt.

Nekaj iz zgodovine oljke in izdelovanja olivnega olja.

Ozrimo se danes na drugi praktičnejši del našega razmotrivanja, na fabrikacijo olivnega olja samega. Oljko, kakor tudi izdelovanje oljčnega olja goje zlasti pridno v nizzanski grofiji, zato

nam bo ondoto ravnanje služilo kot ravnilo. Začetkom marcija se oklatijo zreli plodovi s prekljami, kakor pri nas orehi. Oljčen sad ima velikost in obliko želoda. Pod drevje se razpno rjuhe, da sad pada nanje in se ne poškoduje.

Za popolno izdelovanje olja brez napake je največjega pomena izbor dobrih in lepih plodov, čistost drobilnih mlinov in vsega orodja, ki se zraven rabi. Ribanje, bolje razmazanje oliv se vrši v velikem okroglem jarinu iz kamna; velik, trd mlinski kamen, ki ga suče neka hidravlična priprava, razmasti olive, testo pride potem v okroglaste blazine iz trsja, mej katerimi se stisne s pomočjo lesenih ali železnih stiskalnic. Olje, ki privre na dan, teče v kamnite posode. To olje je gosto in rdečkasto, ako so bile olive zrele. To olje je najboljše in se imenuje „Vierge“ (vierž). Poleg tega dobimo še olje druge vrste, ki ga izstisnemo s pomočjo vode, ki se zraven pridene. Olje plava vrhu vode, se posname, je pa manjše vrednosti. Pri tretjem stiskanji se polijejo trstene blazine, oziroma

njihova vsebina z vrelo vodo, da se tako dobi tudi zadnja kapljica olja. To olje je sicer še vžitno, vendar pa že precej slabo in ga najemniki mlinov obdrže navadno za domačo porabo.

Mesnate olivne skorje ki še ostanejo v jarinu (basenu) pustijo notri da prično kipeti; iz njih se iztisne potem neko mazilno olje, ki se potrebuje pri izdelovanju dobrih vrst mila. Jedrove lupine, ki prav na koncu še preostanejo, se porabi za podkurjevanje pečij, dočim se iz mesnatih ostankov oliv delajo še oljčne pogače za gnojenje in pa za podkurjevanje velikih parnih kotlov.

Rekli smo, da odvisi dobrot olja od dobrih in lepih oliv, kakor tudi od oskrbe in snažne fabrikacije. Temu lahko še pripomnimo, da se priporoča izbirati posebej olive iz najboljših in najslavitejših leg. Vsi poškodovani kakor tudi oni plodovi, ki so vsled ležanja na kupu ali na dolgem transportu k mlinu pričeli le za spoznanje kipeti, se morajo skrbno izbrati.

ZADRUGA

Uredba zadrug za prodajo jajc.

Pač malokje na svetu so do slej vzeli skupno prodajo v gospodinjstvu pridobljenih jajec tako energično v roke, kakor v deželi hanoveranski, kjer je zdaj že več nego štirideset društev, ki prodajajo jajca skupno. Posebno lineburški okraj, kjer so razmere za perotnistvo posebno ugodne, je v tem oziru delal pot in si ga smemo tudi pri nas predstaviti kot najlepši vzor in zgled.

Jasno je, kakor beli dan, da ako kmetovalci (in to so večinoma producentje jajec) zadrugnim potom prodajajo jajca, dobivajo za svoje blago dosti višjo ceno, kakor pa pri posredovanji brezštevilnih prekupcev in prekupčevalk (ti naj

gredo raje mlatit, oziroma korenje plet, nam takih ljudi zelo primanjkuje!), ki hodijo od hiše do hiše, od vasi do vasi. Ti nakupljena jajca dostikrat še po več dni hranijo doma, predno pridejo v mesto do konsumentov, tako se jajca postarajo in zgubijo na vrednosti.

Če se je tudi pri nas v tem oziru še malo storilo, nas to ne smemo titi. Zakaj drugodi se je zadrugno razpečavanje jajec dobro sponeslo, četudi radi pripoznavamo, da ima ta stvar v začetku svoje težave; katera, prosim, jih pa nima? Kjer je to zadrugno razpečavanje vpe-ljano, tam je našlo obilno prijateljev, posebno med kmetovalci, od katerih se skoro nobeden ne obrne od tega podjetja proč, ker

so mu preje prekupci plačevali tako silno, silno nizke cene.

Oglejmo si torej danes, kako se je uvela taka zadrugna prodaja jajec v kraju Bevenzen na Hanoveranskem.

Tamkaj obstoji društvo za perotnistvo. Odbor tega društva je stvar več kot eno leto na vse strani pretresaval ter je slednjič pozval vse okoličanske posestnike, ki redijo kokoši, da se rizečejo, če bi bili pri volji pridružiti se skupni prodaji jajec, ki jo hoče upeljati in voditi perotninarsko društvo. Kot enkratna vstopnina se določi 3.60 kron.

S tem predlogom je bilo zadovoljnih okoli 400 (štiristo) posestnikov z okroglo 20.000 kokoši. Sklicali so nato občni zbor in tu

so končno določili, da se takoj prične z zbiranjem jajec in sicer na ta način, da pride v vsako vas enkrat na teden voz in sicer na določen dan (voz pošlje društvo samo) in voznik pobere jajca, ki so jih zadružniki znosili skupaj pri enem izmed članov. V nekaterih zadrugah imajo tako uravnano, da ljudje nosijo jajca naravnost do glavnega zbirališča, od koder se potem jajca odpošiljajo. Toda tudaj v Bevenzeniu so vasi preveč na daleč raztresene in zato so zavrgli to misel.

Na drugi strani je bilo pa zopet treba upoštevati, da bo stalno pošiljanje voza čez leto stalo mnogo denarja, kar bi vtegnilo celo podjetje spraviti na rob groba. Vendar pa je bila velika tolažba veliko število dodavateljev z ogromnim številom kokošij, vsled česar so morali biti stroški za vsakega gospodarja jako majhni. Tudi je bilo splošno prepričanje ljudstva, da bi prišlo veliko menj blaga na nabiralnico, ako bi jih moral vsak ud sam tje nositi in tudi to je gotovo, da ni nikdo v stanu jajca tako po ceni spraviti do nabiralnice kot voz, ki odpelje sleherni dan jajca od domalega sto gospodarstev. Tudi bi člani, ki stanujejo do 20 km (skoro 5 ur) od nabirališča, sploh ne bili pripraviti do tega, da bi jajca iz take daljave znašali skupaj, rajši bi se bili odpovedali boljšemu kupu. Slednjič pride zraven še ta okolnost, da, ako pobira jajca vsaki teden poseben voz pri vsakem gospodarji, jajca nikdar ne postanejo čez teden stara in se vselej pravi čas odpošljejo naprej, tako se nikoli ne more nihče pritoževati, da so jajca prestara.

In res so bili stroški za pobiranje in pokanje jajec, za kar se vporabljata dve ženski, pri velikem številu oddanih jajec prav neznatni.

Ti stroški so za vsak kg jajec v posameznih mesecih različni, največji so v mesecih oktobru,

novembru, decembru in januariju, torej v času, ko je najmenj jajec, najnižji pa so omenjeni izdatki aprila in majnika.

Ker počez tehta 8·3 jajec $\frac{1}{2}$ kg in ker se je marsikak dan v majniku nabralo po 1500 do 1800 funtov (funt ima 500 gramov) ali 750 do 900 kg jajec, se iz tega lahko razvidi, da pri takih množinah stroški ne morejo mnogo pomeniti. Počez v 15 mesecih so znašali stroški za vožnjo, pokanje, preiskavanje in prevoz na kolo-dvor itd. na vsak kilogram okoli

4 vin., če tudi so bili ti stroški meseca novembra mnogo večji, namreč celih 48 vin. na kilogram.

Važno je tudi omeniti, da se jemlje jajca samo po teži, ker bi bilo tako veliko število težko šteti, časih pa bi bilo to naravnost nemogoče in bi vzelo veliko preveč časa, deloma pa tudi vsled tega, ker oddajajo udje pri prodaji na težo tudi vsa velika jajca, katera bi sicer marsikdo obdržal doma, tako da bi ljudje oddajali po največ le majhna jajca.

(Dalje sledi.)

Kot
dobrota
za vsako družino se
izkazuje uporaba =

**Kathreiner-Kneippove
sladne kave.**

Nobena skrbna gospodinja naj
se ne pomišlja dalje uvesti to
zdravo pijačo.

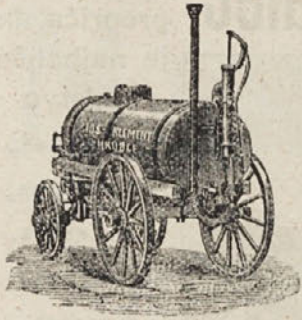
Najbolj priporočna primes in naj-
boljše nadomestilo za zrnato kavo.

Kathreiner-Kneippova sladna kava
se dobiva pristna samo v izviri-
nih zavojčkih z varstvenoznamko
>župnik Kneipp< in imenom =

Kathreiner.

!! Najbolji vozovi za gnojnico!!

iz jeklene pločevine dvojno pocinjene v obsegu od 4—25 hl.

Nedosegljive verižne sesalke. Patentovane brizgalnice z medenim škornjem. 141 12—8

Najbolj priznana strgala za krompir in repo.

Izdeluje špeciálno

JOS. KLEMENT,

tovarna za sesalke in gospodarske stroje. Hrobce-Roudnice, Češko.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

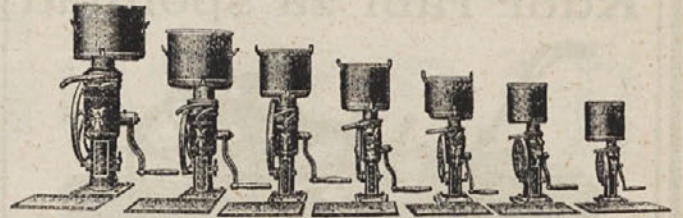
Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.

(134) 24—18

Nepresežni so sedaj posnemalniki

„Teutonia“

Skrajno posnemanje. Zelo lahek in miren tek. Najpriprosteji in najtrdnjeji

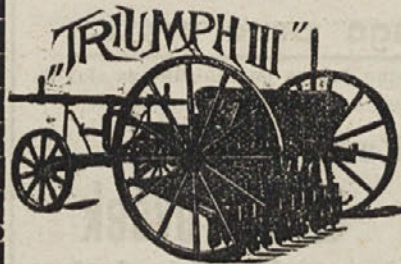
Posname: 50—500 litrov v eni uri. — Cene od 150 kron naprej.

Več tisoč v rabi! Več sto priznanj! Na leto se izdela po 10.000 posnemalnikov. (146) x—13

Povsod se iščijo zastopniki, — Ceniki brezplačno.

»Märkische Maschinenbau-Anstalt »Teutonia« G. m. b. H. Frankfurt a. Oder.

Največja in posebna tovarna za posnemalnike na kolesa na Nemškem.

„Triumph III“

je na Avstrijskem najboljši stroj za sejati.

Posebna tovarna

Josip Friedlaender

145 15-13 Dunaj, XX., Dresdnerstr. 42.

Spretni zastopniki se povsod sprejmé!

Svetovnoznani !!! Nad 300.000 v rabi. Nad 500 prvih odlik.!!!

ALFA-LAVAL-Separator-ji

so najboljši

posnemavci smetane

je dobiti v 14 različnih velikostih, posnamejo od 40—2000 litrov v eni uri.

Popolne oprave za dobivanje sirotke

(155) 12—3

na roko in par

pa tudi druge stroje za mlekarstvo izdeluje in pošilja

Akcijska družba ALFA-Separator, Dunaj.

Zaloga za južne dežele

v Gradcu, Annenstrasse 26.

Podružnice: Budimpešta. Praga.

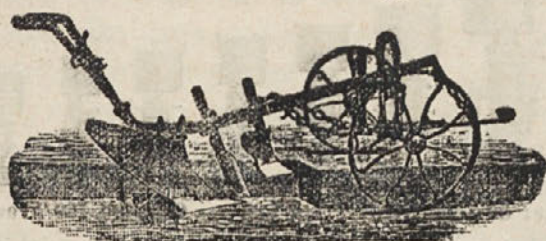
Posebnost: Turbine na par, naprave mlekarne.

Posebnost: Posode za prevažanje mleka brez gumij.

Ceniki, podučne brožure, proračuni in načrti za mlekarne na razpolago. Svet se daje v vseh zadevah mlekarstva. Zahteva naj se naš strokovni list „Alfa-Mittheilungen“ brezplačno.

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

Kdor rabi za spomlad

dober plug, naj si ogleda naše jeklene pluge, katerih ni potreba nič držati, — za orati so veliko lažji in trpežnej kakor navadni plugi.

Vsakdo dobi plug na poskušnjo in ga lahko vrne, če mu ne ugaja.

Znano dobra in lahko tekoča vrtila, mlatilnice, slamoreznice, čistilnice, mlini za žito s kamni, mlini in stiskalnice za sadje in grozdje, vse vrste trombe in cevi za vodovode itd. v veliki izbiri v zalogi.

Samo blage prve vrste.

Traverze, železniške šine in vse potrebščine za stavbe dobi se po jako nizki ceni in točni postrežbi pri

Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

trgovina z železino na debelo in drobno in zaloga poljedelskih strojev

Ljubljana, Dunajska cesta št. 16.

(135) —18

Vsak kmetovalec

se lahko prepriča, da je najboljšo sredstvo konje, krave, teleta, vole, ovce, prašiče i. t. d.

zdrave, močne, hlastežne in debele ohraniti (144) 24—13

živinski prašek

iz lekarne Piccoli „pri angelju“ v Ljubljani, Dunajska cesta.

Zavitek $\frac{1}{4}$ kile velja 50 vinarjev; 10 zavitkov 4 krone.

Pošiljatvena naročila proti povzetju.

Centrala za nakup in prodajo!

Gospodarska Zveza

»»»»»»»»»»»»»»»» v Ljubljani »»»»»»»»»»»»»»»»

posreduje svojim članom

nakup vsakovrstnih kmetijskih potrebščin, kakor umetnih gnojil, modre galice, žvepla; raznih poljedelskih strojev, vsakovrstnih semen; koruze, moke, otrobov itd. po najnižjih cenah;

prodajo vse vrste kmetijskih pridelkov itd. ter ima v zalogi vse tiskovine za raiffeisenske hranilnice in posojilnice, katerim preskrbi po znižani ceni tudi železne blagajne, varne proti požaru in vlomu.

☛ Zaloga Barthel-ovega klajnega apna, oddaja se od 5 kg naprej. ☛

Posredovalnica za Zvezine trgovce!